

3.4. Stěhování

Jedním z demografických jevů, který Český statistický úřad sleduje, je stěhování obyvatel. Má vliv jednak na počet, jednak na strukturu obyvatelstva, a to jak demografickou, tak ekonomickou, sociální apod. Migrací (stěhováním) se rozumí změna obce trvalého bydliště osoby na území České republiky (vnitřní stěhování) nebo přes hranice naší republiky (zahraniční stěhování). V roce 2004 se do kraje přistěhovalo o 290 osob více než se jich z kraje vystěhovalo. Na kladném migračním saldu se však podíleli pouze přistěhovalí z ciziny, kterých bylo 713. Naopak vnitřní stěhování zaznamenalo v roce 2004 úbytek 423 osob a tento trend trvá od roku 2000. Za sledovaných 5 let se z našeho kraje vystěhovalo do ostatních krajů republiky o 1 807 obyvatel více než se k nám z ostatních krajů přistěhovalo.

Tab. 3.4.1 Přistěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přistěhovalí celkem	3 131	3 353	4 625	5 301	5 312	2 181
muži	1 522	1 626	2 401	2 976	2 973	1 451
ženy	1 609	1 727	2 224	2 325	2 339	730
v tom ve věku:						
0 - 14	589	626	726	714	648	59
15 - 29	1 266	1 363	1 778	2 184	2 132	866
30 - 49	733	828	1 406	1 648	1 741	1 008
50 - 64	283	312	423	509	538	255
65 a více	260	224	292	246	253	-7

Počet **přistěhovalých** celkem se v letech 2000 – 2004 meziročně zvyšoval, tempo nárůstu však nebylo pravidelné. Meziroční nárůst téměř 40 % v roce 2002 vystřídal v roce 2004 nárůst pouze 0,2 % (11 osob). Měnila se i struktura přistěhovalých. Zatímco v roce 2000 a 2001 tvořily nadpoloviční většinu ženy, v následujících letech se poměr obrátil a nůžky mezi počtem přistěhovalých mužů a žen se stále více rozevíraly. Nejpočetnější věkovou skupinou byli přistěhovalí ve věku 15 – 29 let, v posledních letech však silně stoupal počet osob ve věku 30 – 49 let. Většinou se jednalo o pracovníky v dělnických a pomocných profesích, u asijských imigrantů většinou o obchodníky. Z počtu 5 312 přistěhovalých celkem do našeho kraje v roce 2004 bylo 2 556 přistěhovalých z ostatních krajů České republiky starších 15 let. Podle nejvyššího dosaženého vzdělání mezi nimi bylo nejvíce středoškoláků, a to jak bez maturity (836), tak s maturitou (724). Následovali přistěhovalí se základním vzděláním, vysokoškoláci atd. Z hlediska dlouhodobějšího se počet přistěhovalých do kraje pohyboval začátkem devadesátých let na úrovni 4,5 tisíce, v dalších letech však klesl až na 3 131 přistěhovalých v roce 2000. Od tohoto roku se do našeho kraje stěhovalo stále více osob. V roce 2003 jejich počet poprvé překročil hranici 5 tisíc, v roce 2004 dosáhl zatím maxima (5 312 přistěhovalých).

Počet **vystěhovalých** převyšoval v prvních třech letech sledovaného období počet přistěhovalých, a proto bylo migrační saldo v těchto letech záporné. V roce 2003 bylo již migrační saldo kladné, do kraje se přistěhovalo o 47 osob více než vystěhovalo. V roce 2004 byla situace ještě příznivější, migrační saldo činilo již zmíněných 290 osob. Počet vystěhovalých meziročně stoupal do roku 2003, pokles počtu vystěhovalých v roce 2004 by mohl být počátkem období, kdy do kraje bude přicházet stále více imigrantů. Z dlouhodobějšího pohledu ukazatel vystěhovalí kopíruje ukazatel přistěhovalí, pouze s časovým posunem. Počet vystěhovalých klesal od roku 1991 do roku 1996, poté narůstal a v roce 2003 dosáhl maxima 2 254 osob. Ženy převažovaly mezi vystěhovalými pouze v roce 2000, v následujících letech opouštělo kraj vždy více mužů. Nejčastěji opouštěly náš kraj osoby ve věku 15 – 29 let, následovala věková skupina 30 – 49 let. Věková struktura vystěhovalých, podobně jako u přistěhovalých, kopírovala věkovou strukturu obyvatel celkem. Nejvyšší podíl vystěhovalých tvořili středoškoláci. Nepříznivé je, že v letech 2001 – 2004 bylo migrační saldo vysokoškoláků i středoškoláků záporné (úbytek). Naopak migrační saldo osob se základním vzděláním bylo kladné.

Tab. 3.4.2 Vystěhovalí podle pohlaví a věku

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Vystěhovalí celkem	3 172	4 065	4 750	5 254	5 022	1 850
muži	1 518	2 187	2 507	3 021	2 790	1 272
ženy	1 654	1 878	2 243	2 233	2 232	578
v tom ve věku:						
0 - 14	597	578	635	595	624	27
15 - 29	1 440	1 806	2 006	2 277	2 082	642
30 - 49	765	1 200	1 505	1 774	1 653	888
50 - 64	187	274	404	420	458	271
65 a více	183	207	200	188	205	22

Migrace mezi jednotlivými kraji byla intenzivnější na počátku devadesátých let, v druhé polovině devadesátých let nastal útlum a od roku 2002 opět oživení, i když počáteční úrovně zatím dosaženo nebylo. V letech 1991 - 2004 měl Královéhradecký kraj největší úbytek s Prahou a Pardubickým krajem, největší přírůstek s Moravskoslezským krajem. Migraci do Prahy a Pardubického kraje lze vysvětlit stěhováním za pracovními příležitostmi a v případě Pardubického kraje i za levnějším bydlením (ceny bytů v Pardubicích jsou nižší než v Hradci Králové). Více pracovních příležitostí je pravděpodobně hlavním důvodem i pro stěhování z Moravskoslezského kraje do Královéhradeckého. V průběhu výše uvedených 14 let měl kraj významnou migrační ztrátu osob ve věku 22 – 34 let. Aktivní saldo ostatních věkových skupin, zejména 50 letých a starších, ji zcela nevyrovnalo. Migrací ubyly osoby s maturitou a vysokoškoláci, v souhrnu přes 2 tisíce osob. Obcí s výraznějším saldem z mezikrajské migrace je velmi málo. V kladných hodnotách pouze Sobotka v okrese Jičín a Špindlerův Mlýn v okrese Trutnov mají zisk nad 100 osob. Ztrátu nad 100 osob měly Valdice v okrese Jičín, Nové Město nad Metují a Jaroměř v okrese Náchod, nad 200 osob pak Broumov v okrese Náchod a okresní město Rychnov nad Kněžnou. Dalšímu okresnímu městu Trutnovu ubylo 385 osob a krajskému městu Hradec Králové 1 184 osob, což je desátá největší hodnota v České republice.

Pokud jde o stěhování mezi Královéhradeckým krajem a obcemi mimo kraj, v letech 1991 – 2004 se nejvíce osob do kraje přistěhovalo z Prahy (více než 7 tisíc), Pardubic (téměř 2,5 tisíce) a dále s odstupem z Liberce a Brna (z každého města přibližně 800 osob), z Mladé Boleslavi (750) a Ostravy (přes 500 osob). Nejvíce se z kraje vystěhovalo do Prahy (8,5 tisíc), Pardubic (2,5 tisíc), Liberce, Brna a Mladé Boleslavi (do každého města méně než tisíc obyvatel).

Na největším meziročním migračním úbytku za posledních pět let (712 osob v roce 2001) z pohledu **státního občanství** se největší měrou podíleli občané ostatních států Evropské unie. V roce 2002 bylo také migrační saldo záporné a bylo ovlivněné především vysokým úbytkem občanů České republiky. V letech 2003 a 2004 byl v kraji zaznamenán přírůstek stěhováním (kladné saldo), a to především díky ukrajinským státním příslušníkům, kteří do kraje přicházeli za prací. V posledních třech letech přibýlo také vietnamských občanů a občanů jiných států, naopak každoročně od roku 2001 ubývá Slováků. Důvod imigrace nejen do našeho kraje, ale do celé republiky je u občanů jednotlivých států odlišný. Zatímco Ukrajinci a Slováci si většinou chtějí v naší zemi pouze vydělat a pak se vrátit domů, Vietnamci se tady usazují, zakládají rodiny a podnikají. Přílivu cizinců se Česká republika nebrání.

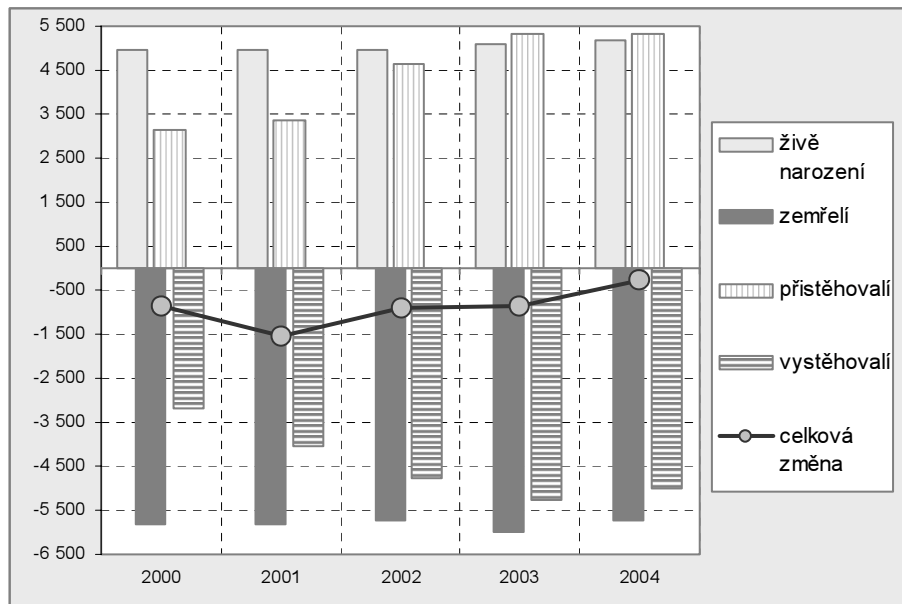
Tab. 3.4.3 Stěhování podle státního občanství

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Přírůstek stěhováním	-41	-712	-125	47	290	331
v tom podle státního občanství:						
občané ČR	-135	-85	-216	-117	-300	-165
občané SR	20	-7	-12	-581	-191	-211
Polsko	6	-1	74	-11	69	63
Ukrajina	43	-83	-98	457	547	504
Vietnam	0	-13	69	120	67	67
občané ostatních států EU	1	-431	30	45	-14	-15
občané jiných států	24	-92	28	134	112	88

Je to jediný způsob jak zamezit nebo alespoň zmírnit pokles počtu obyvatel. Podle studie, kterou si nechalo vypracovat Ministerstvo práce a sociálních věcí, bude v České republice v roce 2030 více než 420 tisíc

pracovních míst volných a nebude je kým obsadit. Problém malého počtu narozených dětí a vysokého počtu důchodců mají všechny evropské země. Ty se tedy v budoucnu těžko mohou stát zásobárnou potenciálních obyvatel České republiky. I takové země, pro které by mohla být Česká republika atraktivní, jako je například Bulharsko či Rumunsko, mají obyvatel málo. Také tyto státy zápasí s malým počtem dětí. Potencionálním zdrojem migrantů by se tak mohly stát země Blízkého východu, Asie a Afriky.

Graf 4 Pohyb obyvatelstva v kraji

V roce 2004 bylo v kraji celkem 9 849 **cizích státních příslušníků** (oproti 8 603 osobám v roce 2001). Z tohoto počtu jich téměř třetina žila v okrese Hradec Králové, necelá čtvrtina v okrese Trutnov a zbytek v ostatních okresech, nejméně pak v okrese Rychnov nad Kněžnou (necelá desetina). Především do pohraničních oblastí kraje začínají v mnohem větší míře proudit Poláci. Souvisí to i se vstupem obou zemí do Evropské unie. Více než 30 % cizinců v kraji mělo ukrajinské státní občanství, 23 % polské, 15 % slovenské a 11 % vietnamské. Vietnamská komunita patří podle expertů k nejvýraznějším, více než jiné udržuje svůj způsob života a kulturu. Snaží se do své nové domoviny přenést kus původního prostředí, což lze vidět například v jejich restauracích. Naopak nejvíce se s českým prostředím sžívají Poláci, Slováci a další nám blízké národy. Tradiční národnostní menšiny, které v Hradci Králové a v celém kraji po staletí žily, se vytratily. Například na začátku 20. století žilo v krajském městě několik set Židů, což byla 2 % z celkového počtu obyvatel města. Německá okupace však měla za následek konec židovské komunity v Hradci Králové a okolí. Z hlediska typu pobytu bylo 44 % cizinců evidováno s pobytem trvalým a 56 % s přechodným pobytem nad 90 dnů. Mezi cizinci tvořili muži 54 % a jejich počet byl o 792 osob větší než počet žen. Pokud jde o věk, v roce 2004 zde bylo nejvíce cizinců ve věkové skupině 25 – 29 let, následovali 30 – 34 letí. Bylo evidováno i 11 cizinců ve věku 85 let a starších a 33 dětí s cizím státním občanstvím, které ještě nedosáhly věk 1 roku. Celkem 2 021 cizinců vlastnilo platné živnostenské oprávnění.